

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2022

УДК 81+82:811.11+811.13
S 90

Рецензент:

Мізін К.І. д-р філол. наук, професор, професор кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі, завідувач кафедри

S 90 **Studia Philologica** : зб. студент. наук. праць / редколегія:
О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.].
Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 6. 74 с.

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works
/ O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. (eds.).
Rivne: RSUH, 2022. Issue 6. 74 p.

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: германського та романського мовознавства, зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, перекладознавства, літературознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of contemporary philology: Germanic and Romance Linguistics, Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Translation and Literature Studies.

УДК 81+82:811.11+811.13

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Третякова К.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент, **Станіславчук Н.І.**, викладач.

Рекомендовано до друку Вченою радою

Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

©Автори публікацій, 2022

©Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

ГЕРМАНСЬКЕ ТА РОМАНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Григола О.А.	НОМІНАЦІЇ БОЛЮ ТА ДИСКОМФОРТНИХ ВІДЧУТТІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: ТЕМАТИЧНА ПІДГРУПА «ФІЗИЧНИЙ БІЛЬ»	5
Кондратюк Н.В.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СКЛАДНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	9
Матвійчук Л.М.	ЗАСОБИ АНГЛОМОВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>КОРОНАВІРУС</i> В ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ	15
Стахнюк А.О.	ПОСЕСИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	21

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Дзекан О.В.	СЕМАНТИЧНА ПАРАДИГМА ЛЕКСЕМИ <i>RAIN</i> І ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	25
Пишняк М.М.	СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ТВАРИН В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	29
Радчук Т.Л.	СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	33
Фіськов В.Г.	ФУНКЦІЯ ПРИЙМЕННИКІВ 把 ТА 被 В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	39
Чайковська Р.Г.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ <i>VІРНІСТЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	42

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Безкоровайний М.А.	ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЕКСПРЕСІЇ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	48
---------------------------	---	----

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Левізорик Н.О.	СТРУКТУРНО-ТЕМАТИЧНІ ТА ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ НУТРИЦІОЛОГІЇ	53
-----------------------	---	----

Сапожко М.О.	ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОРСЬКОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ	61
---------------------	---	----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Гаврильчик Н.В.	ВЛАСНІ НАЗВИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ДИТЯЧІЙ ПОВІСТІ А.БРЕДЛІ «СОЛОДЕНЬКЕ НА ДЕНЦІ ПИРОГА»	65
------------------------	--	----

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Поліщук М.В.	НАУКОВИЙ ДИСКУРС АМЕРИКАНІСТИКИ США XX-го СТОЛІТТЯ	69
<i>ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ</i>		73

Список використаних джерел:

1. Англо-український фразеологічний словник. (1995). / Уклад. К.Т. Баранцев.
2. Тимченко, І.В. (1988). Семантика фразеологічної одиниці та її компонентів. *Лінгвістичні дослідження*. Харків.

Радчук Т.Л.

Рівненський державний гуманітарний університет

**СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НАЗВАМИ ОДЯГУ В
АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ**

У даній статті розглядається дослідження фразеологізмів, що мають у своєму складі назви одягу для більш детального розуміння семантичних особливостей фразеологічних одиниць англійської та української мови. Визначається роль семантики фразеологізмів в пізнанні культурного спадку та традиції певної мови. На меті дослідження особливостей фразеологічних одиниць та надання бази для тлумачних, двомовних та інших словників.

Ключові слова: фразеологія, ідіома, українська мова, англійська мова, одяг.

This article discusses the study of phraseological units that include the names of clothes for a more detailed understanding of the semantic features of phraseological units of English and Ukrainian. The role of the semantics of phraseological units in the cognition of the cultural heritage and traditions of a particular language is determined. The aim is to study the features of phraseological units and provide a basis for explanatory, bilingual and other dictionaries.

Key words: phraseology, idiom, Ukrainian, English, clothes.

Висвітлення ряду питань стосовно дослідження аспектів такого розділу мовознавства як фразеологія завжди мало прибічників. І хоча на даний момент існує незліченна кількість дисертацій, книг та публікацій не вщухає зацікавленість в цій темі й до цього часу. Кожне дослідження в собі криє щось нове, і це підтверджується словами О. Есперсона, датського мовознавця, який назвав фразеологію «деспотично примхливою та невловимою річчю» [7, с. 167]. Фразеологія як результат тривалого історичного розвитку має величезне поле діяльності.

Актуальність статті зумовлена вивченням фразеологізмів, що мають такі компоненти як лексичні одиниці, які позначають предмети одягу, за допомогою яких ми можемо більш детальніше розглянути в

чому заключається історичне надбання того чи іншого народу, та розкрити унікальність духовної та матеріальної культури.

Метою даного аналізу є дослідження та виявлення семантичних рис та відмінностей англійської та української мови зі складовою, що відноситься до лексико-семантичної групи «одяг».

Першочергово фразеологізми – це невід’ємний елемент культури всіх народів, які передаються з давніх-давен з вуст в уста. При знайомстві із фразеологією можна визначити особливості світогляду, історію того чи іншого народу, його ставлення до людських почуттів.

Ознайомившись з іноземною мовою ми досліджуємо її та потрапляємо у новий світ з самобутньою культурою, ми здатні оцінити багаторічну історію народу, звичаїв що зберігаються мовою, яка досліджується.

У сучасній лінгвістиці досі йдуть суперечки щодо питання про сутність та визначення поняття фразеологізму як мовної одиниці. Вчені різних лінгвістичних шкіл по-різному інтерпретують характер мовних фактів, що визначаються як фразеологізми у зв'язку із збереженням теоретичних розбіжностей у питаннях обсягу фразеології. Представники англійської лінгвістики включають фразеологізми до словникового складу мови, а фразеологію – до складу лексикології переважно, оскільки фразеологізми вони розглядають еквівалентами слів, а лексикологія – дисципліна, вивчає словниковий склад мови, тобто слова та їх еквіваленти. Зауважимо, що в англійському мовознавстві не існує такого поняття як фразеологізм, замість нього використовуються терміни *set-expression* (стійке вираження) та *idiom* (ідіома).

В українській ж мові на сьогоднішній день науковці по-різному трактують поняття «ідіома» та «ідіоматичність», тому стале визначення у цих понять відсутнє. З одного боку, ідіому визначають як національно-лінгвістично та національно-культурно-специфічне мовне утворення, яке в силу своїх особливостей не може бути перекладене буквально іншими мовами (Б. Фрейзер [8], Ч. Макай [10] та ін.). З іншого боку, ідіома визначається як стійке поєднання слів, загальне значення якогоне відповідає сумі значень частин і не виводиться з неї (І. Арнольд [2]; А. Смирницький [4]; А. Хорнбі [9] та ін.). Перше визначення має на увазі міжмовний підхід до явища, а друге – внутрішньомовний підхід.

У. Болл відносить до класу ідіом (фразеологізмів) такі типи мовних вживань, як часто вживані в розмовній мові, наприклад, при знайомстві, граматичні поєднання слів; відхилення від граматичних правил; алюзивні вирази, що мають переносне значення; умовні слова різного роду: *then* (ну); фразові дієслова; метафоричні вирази; другорядні варіації словопорядку, що викликають зміну сенсу висловлювання. Наприклад: *It may well be ahead of time (probably is), It*

Збірник студентських наукових праць «Studia Philologica», 2022, Bun. 6
may be well ahead of time well in advance of the scheduled time [5, с. 97]. Так, основна особливість фразеологізму, стійкість його лексичного складу, про яку говорять інші лінгвісти, виявляється поза фокусом теорії У. Болла.

За визначенням К. Авербух, фразеологізм – це «стійке, відтворюване у мові поєднання слів чи речення з повністю чи частково переосмисленим значенням» [1, с. 10].

Одяг є невід'ємною складовою нашого побуту та вагомою сферою матеріальної культури, вона є ознакою етнічної та соціальної приналежності людини. Одяг та взуття є важливим компонентом у побутовому житті народу, тому стають предметом різностороннього вивчення, у тому числі і з точки зору мови. Інтерес дослідників викликає вивчення найменувань одягу в семантико-структурному, соціокультурному, лінгвокультурологічному та зіставному аспектах. Нам цікавим є порівняльний аналіз ідіоматичних виразів, що номінують різні предмети одягу в англійській та українській мовах.

Для початку охарактеризуємо структуру англійського лексико-фразеологічного поля «одяг», в якому зазначається, що це поле ділиться на ядро та периферію.

- До ядра відносяться найменування із загальними значеннями, що відносяться до одягу загалом: *clothes (ped. clads), clothing, gear, garments (збір.), wear, attire, apparel, dress (незліч.)*.

- Далі слідує мовні одиниці нижчого ступеня загальності - найменування видів одягу: *overwear / underwear, men's / ladies' / baby* і т. д., що класифікують одяг з різних підстав.

- Наступне коло - найменування ансамблів одягу: *combination, set, costume, suit, tail-leur* тощо.

- Далі слідує коло найменувань окремих предметів одягу: *shirt, jacket, blouse, trousers, skirt, denims* та багато ін.

- Наступне коло - назви частин одягу та аксесуарів: *sleeve, collar, pocket, cuff, belt, braces, necktie, scarf* тощо.

- Наступне коло складають мовні одиниці, що позначають спосіб дії, що супроводжує одяг: *sewing (шумтя), knitting, fitting, wearing, putting on / off, dressing / undressing, trying on, tailor, fitter, seamstress, fashion designer* тощо, а також пов'язані з цією тематичною областю (значно менш численні, ніж іменники) дієслова (*to sew, to knit, to put on / off, to try on* та ін.) і прикметники (*sewing (швейний), close- / loose-fitting, ready-made* і т. п.).

- І в останнє коло входять паремії та фразеологізми, що містять назви предметів одягу, аксесуарів, супутніх предметів, зайнятих у цій сфері людей та їх дій: *to put on black cap; to turn up one's sleeves; Cut your coat according to your cloth; If the cap fits, wear it i m.d.*

Кордон між ядром та периферією розмитий, та відповідно до поставленого завдання він може бути встановлений умовно. Певною мірою розмита і межа між цим полем та суміжними полями у лексико-фразеологічному фонді. Крім того, багато назв одягу мають і інші значення; наприклад, стійке поєднання *blue stocking* позначає не тільки (буквально) *синя панчоха*, а й (метонімічно-символічно) *вчену даму*. Іноді, «одяговий» лексико-семантичний варіант слова виявляється похідним; наприклад, метафорична назва жіночого капелюха *beehive* сходиться до буквального *beehive* – *вулик*.

Отже, до поля «одяг» доцільно відносити не все слово цілком чи лише його лексико-семантичний варіант, а враховувати його смисловий зв'язок, що створюється з іншими варіантами.

Нами виявлено такі основні підстави типології англійських найменувань одягу:

- за віковою категорією (*adult's / juvenile / teenager's / children's / infant's / babies clothes*);
- за гендерною категорією (*men 's / ladies clothes*);
- за сезоном (*spring / summer / winter clothes*);
- за часом доби (*morning / matinee / daytime / evening / night clothes*);
- за близькістю до тіла (*overwear / underwear*);
- за місцем на тілі (*upwaist / downwaist clothes / headgear*);
- за функціями (*office / sporting / household etc clothes*);
- за випадком носіння (*dinner / party / mourning etc dress*);
- за ступенем офіційності (*full / formal / informal / casual wear / negligee*);
- за приналежністю (*worker's / peasant's / serviceman's / dandy's etc wear*).

Одяг можна класифікувати і за рядом інших категорій: за матеріалом, забарвленням, фасоном, стилем, конфігурацією, ступенем прилягання до тіла, розміром, наявністю/відсутністю деяких елементів (наприклад, рукавів, коміра, обшлагів), комплектності, способу виготовлення / обробки / оздоблення, місце походження, культурно-історичної епохи, соціального / культурного символізму, престижності, вартості і т. д. Але це – другорядні рубрики.

Ми проаналізували ідіоматичні вирази, що називають певний вид одягу чи взуття, частини одягу чи частини взуття. У двох мовах зустрічаються фразеологізми, що містять найменування головних уборів (шапка, шляпа), а також одяг для верхньої чи нижньої половини тіла (штани, брюки, сорочка, рубашка, рукавички).

Таким чином у фразеології української мови компонент шапка характеризує важкі обов'язки (*Ох, тяжка ж ти, шапко Мономаха!*), ситуацію покарання, звільнення з роботи або догану (*дати по шапці, отримати по шапці*). Застосовуються вони і для оцінки поведінки

людини та її манер (*на злодії і шапка горить*). А іменник шляпа використовується в ідіомі «*справа в шляпі*», що значить вдале завершення якоїсь справи [1].

В англійській мові фразеологізми зі словами *hat* і *cap* різноманітніші. Наприклад лексема *hat* використовується в ідіомах для охарактеризування якоїсь неординарної чи дивної дії (*eat one's hat, pull smth. out of a hat, have (throw или toss) one's hat in the ring*) або ж прояву яскравих емоцій (*throw one's hat in the air - триумфувати*), а також для визначення чогось старомодного (*old hat*) [6].

Вирази в складовій яких іменник *cap* характеризують хід міркувань (*put on one's thinking cap*), необачну поведінку (*fling one's cap over the mill*), ситуацію вітання будь-кого (*touch one's cap to smb.*) [11].

Є і спільні для обох мов фразеологізми, наприклад вираз зі значенням виказувати глибоку пошану до когось (*take off one's (або the) hat to smb. - ламати шапку перед будь-ким*), проте в українській мові цей фразеологізм має також й іншу семантику: поводитися принижено, улесливо [3].

В обох мовах також існують ідіоми з використанням слова кишень, які в більшості випадків символізують «вміщення» грошей, тому стійкі вирази зі словом *кишень* - *pocket* набули широкого розповсюдження. З семантичного погляду фразеологізми можна об'єднати у кілька груп за різними ознаками (відсутність грошей у цілому або наявність у недостатній кількості грошей, заробіток нечесним шляхом).

З табл. 1.1 випливає, що стійкі вирази, які мають у своїй основі тему грошей, здебільшого збігаються, але більш багатогранними представлені в українській мові.

Таблиця 1.1 Стійкі висловлювання, що мають у своїй основі тему грошей

Бідність	
в одній кишені сутеніє, а в іншій зорі займається худа (або порожня) кишень без гроша в кишені вітер свистить у кишені вивернути кишеню не по кишені	be out of pocket an empty pocket money burning a hole in your pocket hit smb's pocket
Багатство	
товста (або туга, повна) кишень набивати кишеню трясти кишеню	be in pocket line one's pocket
Нечесний заробіток	
класти в кишеню залізити в кишеню	line one's pockets

Так, фразеологічний фонд і, зокрема, стійкі поєднання, що містять найменування одягу, є відображенням самотності мови та культури українського та англійського народів. Ідіоматичні вирази найчастіше

Збірник студентських наукових праць «Studia Philologica», 2022, Bun. 6
використовуються для опису ставлення до матеріального достатку, взаємовідносин між людьми, опису проявленої поведінки та виразу емоцій у тій чи іншій ситуації.

Отже, проведене дослідження дає чітко зрозуміти взаємну залежність такого розділу мовознавства як фразеологія з культурною спадщиною та історичним надбанням тої чи іншої мови. Зважаючи на семантику фразеологізмів запропонованих в англійському та українському мовознавстві, ми дійшли висновку, що визначення фразеологізму в англійському мовознавстві має більш загальний характер. Було відібрано матеріал для створення бази стійких виразів з назвами предметів та елементів одягу чи аксесуарів в обох мовах, а також фразеологізми з переліченими компонентами були поділені на тематичні групи відповідно до їх значення. Аналіз показав, що фразеологізми, які мають цю складову найчастіше вказують на емоційний стан людини, її поведінку та вчинки, або рівень достатку.

Список використаних джерел

1. Авербух К. Я. Лексичні та фразеологічні аспекти перекладу: навч. посібн. Видавничий центр «Академія», 2019. 176 с.
2. Арнольд І. В. Лексикологія сучасної англійської мови. ПРОМІНЬ, 2007. 351 с.
3. Практичний англо-український словник фразеологічних синонімів. A Living English-Ukrainian Dictionary of Phrasal Synonyms / укл.: Береза Т.А., Коцюк, Л.М., Кулинський О.С. Бак. 2011. 402 с.
4. Смирницький А. І. Лексикологія англійської мови. 1956.
5. Ball William. Phraseology: Theory, Analysis, and Applications. Oxford: Clarendon Press, 1998. 258 p.
6. Blackmore D. Dictionary of English phraseology. 1860. 316 p.
7. Esperson O. Philosophy of grammar. Foreign literature, 2018. 400 p.
8. Freiser Bruce. Lexical Semantics. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. 310 p.
9. Hornby A.S. Guide to Patterns and Usage English. Oxford: Oxford University Press, 2017. 224 p.
10. Mackay Charles. Living English Structure. Oxford: Oxford University Press, 2009. 384 p.
11. Richard A. Spears. American Idioms Dictionary. USA: National Textbook Company, 1991. 463p.

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник

студентських наукових праць

ВИПУСК 6

The Collection

of Students' Scientific Works

ISSUE 6

Формат 60x84¹/₁₆.

Папір офсетний. Друк ризографічний.

Гарнітура Century Schoolbook.

Ум. др. арк. 4. Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ

Рівненського державного гуманітарного університету

м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12

тел.: (0362) 26-48-83

Друк: "ПараГраф+"

м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8

тел.: (0362) 26-49-27